

ลักษณะ 4

นิติกรรม (JURISTIC ACTS)

ข้อพิจารณาเบื้องต้นในเรื่องนิติกรรม

การเคลื่อนไหวในสิทธิ คือ การที่บุคคลติดต่อสัมพันธ์กัน มีสิทธิต่อกัน และสิทธิของบุคคลจะเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับไปในกรณีใดบ้าง ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรืออาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติทั้งหลายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีรากฐานที่สำคัญมาจาก “การเคลื่อนไหวในสิทธิ”

สิทธิ คือ ประโยชน์ส่วนตัวได้เสียที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ เป็นการผูกพันบุคคลผู้มีหน้าที่ ให้กระทำ หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้ทรงสิทธิ เช่น ผู้มีกรรมสิทธิเหนือทรัพย์สินใด ไม่ว่าจะป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ผู้นั้นก็ย่อมสามารถครอบครอง ใช้สอย จำหน่าย จ่าย โอน หรือแม้แต่ทำลายทรัพย์สินนั้นได้ตามใจชอบ ในเมื่อการกระทำนั้นไม่ฝ่าฝืนกฎหมายและไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น

สิทธิจะเกิดตามลำพังไม่ได้ แต่จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมี “เหตุ”

- เหตุที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิ เรียกว่า “นิติเหตุ”
- เหตุที่ไม่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิ เรียกว่า “เหตุธรรมดา”

ดังนั้น จึงแบ่งเหตุการณ์ออกเป็น 2 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์ในกฎหมาย (นิติเหตุ) และเหตุการณ์ธรรมดา (เหตุธรรมดา)

ความแตกต่างระหว่างเหตุธรรมดาและนิติเหตุ

- เหตุธรรมดา คือ เหตุที่มีได้ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิแต่อย่างไร เพียงแต่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในสังขารแห่งธรรมชาติเท่านั้น

เหตุธรรมดา เกิดได้ 2 กรณี คือ

1. เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ (เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ) เช่น ฝนตก แดดออก ฟ้าร้อง แผ่นดินไหว ภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ฯลฯ

2. เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคล เช่น การกิน เดิน วิ่ง นั่ง พุด ฯลฯ

- นิติเหตุ คือ เหตุที่ทำให้เกิดมีการเคลื่อนไหวในสิทธิ เช่น ทำให้เกิดสิทธิ เปลี่ยนแปลงสิทธิ โอนสิทธิ สงวนสิทธิ หรือระงับสิทธินั้น ๆ โดยกฎหมายรับรองหรือรับรู้ด้วยการบัญญัติไว้
นิติเหตุ เกิดได้ 2 กรณี คือ

1. เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และกฎหมายได้กำหนดให้มีผลตามกฎหมาย เช่น การเกิดของบุคคล ทำให้มีการเริ่มต้นแห่งสภาพบุคคล (มาตรา 15 วรรคแรก)
- บุคคลจะบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ สามารถทำนิติกรรมใด ๆ ได้โดยลำพังตนเอง (มาตรา 19, 20 และ 21) - การตายของบุคคล ทำให้สิ้นสภาพบุคคล ทรัพย์สินมรดกของผู้ตายย่อมตกทอดให้แก่ทายาท (มาตรา 1599 วรรคแรก) - ระยะเวลาที่ล่วงผ่านไปเป็นเหตุให้สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ (มาตรา 163) - การที่สัตว์ตกถูก ทำให้ลูกสัตว์นั้นเป็นดอกผลของทรัพย์สินซึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่เจ้าของทรัพย์สินนั้น (มาตรา 1336) - ทิ้งอกริมตลิ่ง ก่อให้เกิดกรรมสิทธิ์ในท้องที่นั้นแก่เจ้าของที่ดินที่เกิดทิ้งอกริมตลิ่งนั้น (มาตรา 1308)

2. เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคล แยกพิจารณาเจตนาของผู้กระทำออกเป็น 2 ประการคือ

(1) ผู้กระทำมีเจตนามุ่งให้เกิดผลในกฎหมาย เป็นนิติเหตุที่สำคัญยิ่ง มีการเคลื่อนไหวในสิทธินั้น โดยผู้กระทำจะต้องกระทำลงโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยใจสมัคร และมีเจตนามุ่งให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ซึ่งเราเรียกว่า “นิติกรรม” (คำนิยาม มาตรา 112) หรืออาจกล่าวโดยย่อ นิติกรรม ก็คือ นิติเหตุที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคล โดยผู้กระทำมีเจตนามุ่งให้เกิดผลในกฎหมาย นักนิติศาสตร์บางท่านกล่าวว่า นิติกรรมคือเหตุในกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอันเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้กระทำนั้นเองมุ่งต่อผลในกฎหมายที่ตนประสงค์จะให้เกิดขึ้นนั้น⁽¹⁾

เช่น เจ้ามรดก มีเจตนามุ่งประสงค์ว่า เมื่อตนเองตายลง ก็ให้ทรัพย์สินสมบัติของตนทั้งหมดตกให้แก่บุตรและบิดามารดาของตน จึงทำพินัยกรรมขึ้น ระบุยกทรัพย์สินให้บุคคลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เจ้ามรดกได้ทำนิติกรรมในรูปพินัยกรรมขึ้น โดยมีเจตนามุ่งให้เกิดผลในกฎหมาย

(1) อักษรพร จุฬารัตน, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการวิจัยและห้องสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524) หน้า 7.

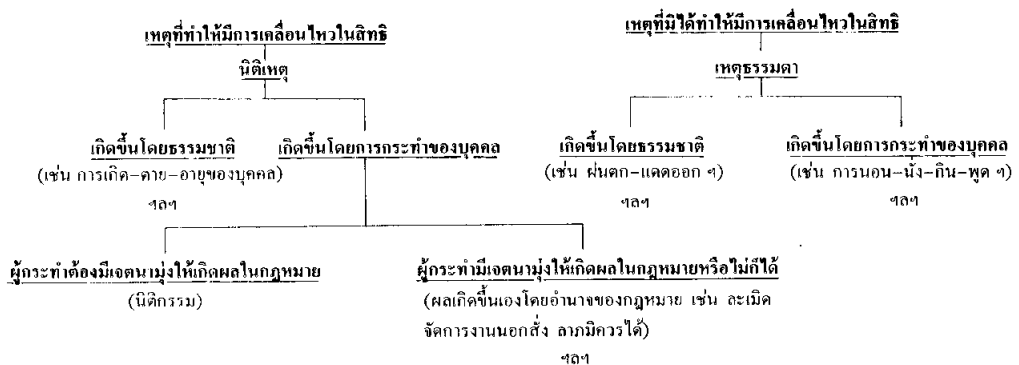
ถือว่าเป็นนิติเหตุที่เกิดจากการกระทำของเจ้ามรดก ทำให้มีการเคลื่อนไหวในสิทธิ กล่าวคือเมื่อเจ้ามรดกตาย กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติของเจ้ามรดกตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรม ต้องตกไปเป็นของบุตรและบิดามารดาของเจ้ามรดก (มาตรา 1599 วรรคแรก, 1646)

หรือเช่น นักศึกษามีเจตนามุ่งประสงค์จะซื้อวิทยุสักเครื่องหนึ่ง จึงไปซื้อวิทยุเครื่องนั้นมา เช่นนี้นักศึกษาได้ทำนิติกรรมในรูปสัญญาซื้อขาย โดยนักศึกษาและผู้ขายมีเจตนามุ่งให้เกิดผลในกฎหมาย เป็นนิติเหตุที่ทำให้เกิดมีการเคลื่อนไหวในสิทธิ คือ นักศึกษาได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในวิทยุ และผู้ขายเกิดสิทธิที่จะเรียกหรือรับการชำระราคาวิทยุจากนักศึกษา

(2) ผู้กระทำมีเจตนามุ่งให้เกิดผลในกฎหมายหรือไม่ก็ได้ แต่กฎหมายก็รับรู้นำมาบัญญัติไว้ว่าเป็นนิติเหตุที่ทำให้เกิดผลในกฎหมาย มีการเคลื่อนไหวในสิทธิขึ้นเช่นกัน เช่น ละเมิด(มาตรา 420) จัดการงานนอกสั่ง (มาตรา 395) ลากมิควรได้ (มาตรา 406) บุคคลเก็บได้ ซึ่งทรัพย์สินหาย แม้จะมีได้มีเจตนาเพื่อรับรางวัล ผู้เก็บได้ก็ยังมีสิทธิที่จะได้รับรางวัล หรืออาจได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เก็บได้ (มาตรา 1324, 1325) และการกระทำอย่างอื่นอันมีผลตามกฎหมาย เช่น การเข้าถากถางจับจองที่ดินก่อให้เกิดทรัพย์สิน (คำพิพากษาฎีกาที่ 214/2477) การเข้าถือสิทธิในสังหาริมทรัพย์ไม่มีเจ้าของเป็นเหตุให้ได้กรรมสิทธิ์ (มาตรา 1318)⁽¹⁾

สรุป นิติเหตุนั้นอาจเกิดจากการกระทำของบุคคลหรือไม่ก็ได้ แต่นิติกรรมจะต้องเกิดจากการกระทำของบุคคลเสมอ

แผนภูมิแสดงเหตุที่ทำให้มีการเคลื่อนไหวในสิทธิ และเหตุที่มีได้ทำให้มีการเคลื่อนไหวในสิทธิ

(1) สักดิ์ สมองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2523) หน้า 4.

แสดงเจตนา (DECLARATION OF INTENTION)

กลุ่มที่ 1 การแสดงเจตนา

เนื่องจากนิติกรรมนั้น มีรากฐานมาจากหลักในเรื่องเสรีภาพแห่งการแสดงเจตนา และความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา จึงควรศึกษาถึงเรื่องการแสดงเจตนาเป็นเบื้องต้น

หัวข้อที่ 1 ความหมายและประเภทของการแสดงเจตนา

การแสดงเจตนา หมายถึง การเผยเจตนาของบุคคลในทางแพ่ง ซึ่งมุ่งต่อผลในกฎหมาย มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ.-

1. เจตนาอันซ่อนอยู่ในจิตใจของผู้แสดง ถือว่าเป็นองค์ประกอบภายใน และ
2. เจตนาที่แสดงออกมา ถือว่าเป็นองค์ประกอบภายนอก

1. องค์ประกอบภายในของการแสดงเจตนา มี 3 ประการประกอบกัน คือ.-

(1) เจตนาที่จะกระทำ เป็นเจตนาที่จะเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อให้ผู้อื่นทราบความประสงค์ เช่น เจตนาจะพูด, พยักหน้า ฯลฯ

(2) เจตนาที่จะแสดงออก เป็นความรู้สึกในการแสดงออก หรือความรู้สำนึกของผู้กระทำที่จะแสดงออก เมื่อข้อความหรือการกระทำของผู้กระทำถูกต้องตรงกับเจตนาในใจของเขา และ

(3) เจตนาที่จะทำนิติกรรม ได้แก่ เจตนาที่มุ่งโดยตรงจะให้เกิดผลในกฎหมาย มีการเคลื่อนไหวในสิทธิขึ้น

ตัวอย่างเช่น พระเอกลิเก ให้แหวนเพชรแก่นางเอกลิเกในการแสดง เช่นนี้พระเอกมีเจตนาที่จะกระทำในใจ แล้วได้ยื่นแหวนเพชรนั้นแก่นางเอก ถือว่าเป็นเจตนาที่จะแสดงออก แต่พระเอกไม่มีเจตนาที่จะทำนิติกรรมในการให้แหวนเพชรแก่นางเอกจริง

2. องค์ประกอบภายนอกของการแสดงเจตนา ได้แก่ การที่บุคคลแสดงกิริยาอาการ หรือความประพฤติให้ปรากฏออกมา เพื่อให้บุคคลอื่นทราบถึงเจตนาในใจของผู้แสดง แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ การแสดงเจตนาโดยการกระทำ และการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง

ประเภทของการแสดงเจตนา มี 2 ประเภท คือ.-

(1) การแสดงเจตนาโดยการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง และ

(2) การแสดงเจตนาโดยการนิ่ง

(1) การแสดงเจตนาโดยการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ

ก. การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง (โดยตรง) เป็นการแสดงกิริยาอาการออกมาโดยชัดแจ้งเพื่อประสงค์จะทำนิติกรรมนั้นโดยตรง เช่น การกล่าวด้วยวาจา, เขียนเป็นตัวอักษร หรือแสดงกิริยาอาการอย่างเห็นได้ชัด เช่น พยักหน้า, สั่นศีรษะ, ยกมือ, ตบมือ, การแบมือรับเงินเพื่อชำระหนี้ ก็เป็นนิติกรรมที่มุ่งจะระงับสิทธิในหนี้ที่เขานำมาชำระ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1067/2475) หรือให้อาณัติสัญญาตามที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น ผู้ขายทอดตลาดแสดงเจตนาตกลงขายด้วยการเคาะไม้ย่อมเกิดเป็นสัญญาขายทอดตลาดโดยสมบูรณ์ (มาตรา 509)⁽¹⁾

ข. การแสดงเจตนาโดยปริยาย (โดยอ้อม) เป็นการแสดงเจตนาที่ทำให้คาดเห็นโดยอาศัยเหตุผลอันสมควรว่าผู้นั้นได้เจตนาออกมาแล้ว กล่าวคือ มิใช่แสดงเจตนาเพื่อนำนิติกรรมนั้นโดยตรง แต่พฤติการณ์เป็นที่คาดหมายได้ว่ามีเจตนาที่จะทำนิติกรรมนั้นด้วย

เช่น หยิบขนมที่วางขายในร้านมารับประทาน ฟังประมาณได้ว่า ผู้หยิบได้ทำคำสนองซื้อขนมจากเจ้าของร้านซึ่งได้เสนอขายขนมนั้น

หรือเช่น กรณีที่เจ้าหนี้ให้สัญญากู้กลับคืนแก่ลูกหนี้ หรือฉีกสัญญากู้ทิ้งเสีย ถือได้ว่าเจ้าหนี้ได้แสดงเจตนาโดยปริยายปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้แล้ว

หรือเช่น การที่ลูกหนี้ส่งดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ ย่อมตระหนักเป็นปริยายว่าย่อมรับสภาพหนี้อันเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง (มาตรา 172)

(2) การแสดงเจตนาโดยการนิ่ง

หลักทั่วไป การนิ่งเฉยเสีย ไม่ถือว่าเป็นการแสดงเจตนา แม้ว่าจะมีเจตนาภายในใจ กฎหมายก็ไม่อาจหยั่งรู้ได้ เพราะมิได้มีการแสดงกิริยาอาการอย่างใดออกมาอันจะถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนา เช่น แดงเสนอขายโทรทัศน์ให้แก่ดำ ดำนิ่งเฉยเสีย ยังถือไม่ได้ว่าดำตกลงซื้อโทรทัศน์นั้น

ข้อยกเว้นมี 2 กรณีคือ - กรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้ง ให้ถือเอาการนิ่งนั้นเป็นการแสดงเจตนา เรียกว่า “ข้อยกเว้นตามกฎหมาย” และกรณีที่มิจารีตประเพณีหรือโดยสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างกัน ได้ก่อให้เกิดหน้าที่ที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะพึงต้องแสดงเจตนาอย่างหนึ่งอย่างใด เรียกว่า “ข้อยกเว้นตามประเพณี”

ก. ข้อยกเว้นตามกฎหมาย กล่าวคือ ในบางกรณีกฎหมายบัญญัติให้ถือว่าการนิ่งเป็นการแสดงเจตนา

(1) เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

เช่น สัญญาเช่าที่ครบกำหนดอายุการเช่าแล้ว ผู้เช่ายังคงครอบครองทรัพย์สินที่เช่าอยู่ต่อไป และผู้ให้เช่ารู้ความแล้วก็ไม่ทักท้วง (นิ่ง) กฎหมายให้ถือว่าสัญญาเช่ามีอยู่ต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา (มาตรา 570)

หรือเช่น กรณีซื้อขายเสื้อผ้า เมื่อทรัพย์สินได้ส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อตรวจดูแล้วก่อนรับซื้อ (มาตรา 505) ถ้าผู้ซื้อนิ่งเฉยเสีย มิได้บอกกล่าวว่าจะไม่ยอมรับซื้อภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา กฎหมายให้ถือว่า ผู้ซื้อได้แสดงเจตนารับซื้อโดยการนิ่ง สัญญาซื้อขายเกิดขึ้นแล้ว (มาตรา 508 (1))

ข. **ข้อยกเว้นตามประเพณี** กล่าวคือมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เห็นได้ชัดแจ้ง แม้ว่าเจตนาโดยนัยจะไม่บอกกล่าวออกมานั้น ก็ถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาแล้ว ดังเช่นกรณีตามมาตรา 361 วรรคสอง

มาตรา 361 วรรคสอง “ถ้าตามเจตนาอันผู้เสนอ ได้แสดง หรือตามปกติประเพณีไม่จำเป็นจะต้องมีคำบอกกล่าวสนองไขร์ ท่านว่าสัญญานั้นเกิดเป็นสัญญาขึ้นในเวลานั้นเมื่อมีการอันใดอันหนึ่งขึ้นอันจะพึงสันนิษฐาน ได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ”

เช่น ลูกค้าเข้าไปในร้านขายอาหาร สั่งอาหารมารับประทาน พ่อค้าหรือผู้เดินโต๊ะรับฟังแล้วไม่พูดอะไร (นิ่ง) ถือว่าพ่อค้าหรือผู้เดินโต๊ะได้แสดงเจตนารับตกลงขายอาหารแก่ลูกค้าแล้ว สัญญาซื้อขายอาหารจึงเกิดขึ้น

หรือในกรณีที่เจ้าของร้านหนังสือ ส่งหนังสือที่พิมพ์ออกจำหน่ายใหม่มาให้ลูกค้าซึ่งติดต่อกันอยู่แล้วเป็นเวลานานจนถือได้ว่าเป็นสิ่งที่คู่กรณีปฏิบัติต่อกันว่าถ้าไม่ส่งคืนภายในเวลาอันสมควรแล้ว ย่อมถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับคำเสนอขายหนังสือนั้น ในกรณีเช่นนี้ การนิ่งเช่นนั้นอาจถือเท่ากับเป็นการแสดงเจตนา การนิ่งในกรณีนี้มักเป็นกรณีที่มีการตกลงระหว่างคู่สัญญาในทางการค้าขาย⁽¹⁾

หัวข้อที่ 2 ผลสมบูรณ์ของการแสดงเจตนา

แยกพิจารณาออกเป็น 2 ประการคือ การแสดงเจตนาฝ่ายเดียวโดยแท้ และการแสดงเจตนาที่ต้องมีผู้รับ

1. การแสดงเจตนาฝ่ายเดียวโดยแท้ การแสดงเจตนาจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อได้มีการเผยแพร่การแสดงเจตนาออกมา เช่น การทำพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ (มาตรา 1657)

(1) อักษราทร จุฬารัตน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

2. การแสดงเจตนาที่ต้องมีผู้รับ การแสดงเจตนาจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับการแสดงเจตนา นั้น จึงทำให้เกิดปัญหาว่าการแสดงเจตนาที่ต้องมีผู้รับนั้นจะสมบูรณ์เพียงใด

การแสดงเจตนาที่ต้องมีผู้รับนั้น ป.พ.พ.ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อพิจารณาถึงความสมบูรณ์ของการแสดงเจตนาออกเป็น 2 กรณี คือ การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า และการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง

1. การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า

มาตรา 356 “คำเสนอทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า โดยมีได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองนั้น เสนอ ณ ที่ใดเวลาใดก็ย่อมจะสนองรับได้แต่ ณ ที่นั้นเวลานั้น ความข้อนั้นท่านให้ใช้ตลอดถึง การที่บุคคลหนึ่งทำคำเสนอ ไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งทางโทรศัพท์ด้วย”

หมายถึง การแสดงเจตนาที่คู่กรณีสามารถจะติดต่อทำความเข้าใจกันได้โดยทันที ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่เฉพาะหน้าหรือเผชิญหน้ากัน แม้จะอยู่ไกลกันก็ได้ ถ้าหากว่าสามารถติดต่อทำความเข้าใจกันได้โดยทันที เช่น การพูดกันทางโทรศัพท์ (น่าจะรวมไปถึงการพูดติดต่อกันทางวิทยุ การใช้สัญญาณไฟ สัญญาณมอส หรือโบกธง ด้วย) ก็ถือได้ว่าอยู่เฉพาะหน้าเช่นเดียวกัน การแสดงเจตนาย่อมมีผลเมื่อผู้รับการแสดงเจตนาได้เข้าใจความหมายและมีผลทันที เช่น แดงโทรศัพท์บอกเลิกสัญญากับดำ แม้ต่อมาแดงตาย การแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญานั้นก็มีผลสมบูรณ์แล้ว

สรุป การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้านั้น การแสดงเจตนาจะมีผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงการแสดงเจตนา นั้น (ต้องได้ทราบจึงจะสมบูรณ์)

2. การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง หมายถึง การแสดงเจตนาที่คู่กรณีไม่สามารถติดต่อทำความเข้าใจกันได้โดยทันที แต่ต้องใช้ระยะเวลาในการติดต่อกัน

มาตรา 130 “การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง ย่อมมีผลนับแต่เวลาที่ไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นต้นไป แต่ถ้าบอกออกไปถึงผู้นั้นก่อนแล้ว หรือพร้อมกันไข้ แสดงเจตนา นั้นก็ย่อมตกเป็นอันไร้ผล

อนึ่ง เมื่อเจตนาได้ส่งไปแล้ว ถึงแม้ว่า ในภายหลังผู้แสดงเจตนาจะตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถก็ตาม ท่านว่าหาเป็นเหตุทำให้ความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนา นั้นเสื่อมเสียไปไม่”
 มาตรา 130 วรรคแรก บัญญัติหลักการแสดงเจตนาชนิดทำแก่ผู้อยู่ห่างโดยระยะทางนั้น การแสดงเจตนาย่อมมีผลเมื่อเจตนา นั้นได้ไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาซึ่งเป็นคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง คำว่า

“ไปถึง” นั้น มิได้หมายความว่า ผู้รับการแสดงเจตนาจะต้องรู้ถึงการแสดงเจตนา นั้น แม้ว่าผู้รับการแสดงเจตนาจะไม่รู้ แต่ว่าการแสดงเจตนา นั้นได้ไปถึงหรือเข้าไปอยู่ในอำนาจของผู้รับการแสดงเจตนาแล้ว เช่นนี้ การแสดงเจตนา ก็มีผลสมบูรณ์แล้ว

สรุป การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง การแสดงเจตนาจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อเจตนา นั้นได้ไปถึงผู้รับแล้ว แม้ผู้รับจะยังไม่ทราบข้อความในการแสดงเจตนา นั้นก็ตาม (เพียงแต่ไปถึงก็สมบูรณ์)

เช่น โจทก์ (ผู้ให้เช่า) บอกเลิกสัญญาเช่าห้องแถวกับจำเลย (ผู้เช่า) โดยส่งคำบอกกล่าวทางไปรษณีย์ ลงทะเบียน ผู้ส่งหมายเหตุนั้นว่า “ส่งแล้ว ผู้รับไม่ยอมรับ ขอคืน” ดังนั้นถือว่า การแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาเช่าของโจทก์ไปถึงจำเลยแล้ว มีผลทำให้มีการบอกเลิกสัญญาเช่าห้องแถวต่อกันแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 1183/2506)

อนึ่ง เมื่อได้มีการแสดงเจตนาไปถึง แต่ฝ่ายที่รับการแสดงเจตนา นั้นหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับการแสดงเจตนา ถือว่าการแสดงเจตนา นั้นมีผล เพราะได้ไปถึงแล้ว แม้คู่กรณีที่ไม่ยอมรับจะไม่ทราบการแสดงเจตนา นั้นก็ตาม (คำพิพากษาฎีกาที่ 1806/2512, 474-475/2513)

การถอนการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง (มาตรา 130 วรรคแรกตอนท้าย)

หลัก คำบอกถอนการแสดงเจตนา จะต้องไปถึงผู้รับก่อน หรืออย่างช้าที่สุดพร้อมกับการแสดงเจตนา นั้น มีผลทำให้การแสดงเจตนา นั้นเป็นอันไร้ผล เพราะเป็นความไม่สมัครใจก่อนการแสดงเจตนาจะมีผล จึงยอมให้ถอนได้

เช่น ก. ส่งจดหมายเสนอบายเทป 1 เครื่องให้ ข. เมื่อ ก. ส่งไปแล้วเกิดเปลี่ยนใจไม่ยอมขาย จึงบอกถอนเสียโดยส่งโทรเลขบอกถอนไปถึง ข. เช่นนี้ คำบอกถอนของ ก. จะต้องไปถึง ข. ก่อนที่ ข. จะรับจดหมายหรืออย่างช้าที่สุด คำบอกถอนของ ก. ต้องถึงพร้อมทั้งจดหมายเสนอบายเทปนั้น ดังนั้นคำเสนอบายเทปของ ก. ในจดหมายไม่มีผล กล่าวคือ ถือว่าไม่มีการเสนอบายเทปแก่กัน แต่ถ้าโทรเลขบอกถอนของ ก. ไปถึงภายหลังที่ ข. ได้รับจดหมายเสนอบายเทปของ ก. แล้ว คำเสนอบายของ ก. ก็ไม่ไร้ผล ถ้า ข. ตอบตกลง สัญญาซื้อขายย่อมเกิดขึ้น

หัวข้อที่ 3 กรณีผู้แสดงเจตนาตาย หรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ (มาตรา 130 วรรค 2 และมาตรา 360)

มาตรา 130 วรรค 2 หลัก เมื่อส่งเจตนาไปแล้ว แม้ภายหลังผู้แสดงเจตนาตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ เจตนา นั้นก็ยังคงมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

กล่าวคือ ถ้าผู้รับเจตนาได้สนองรับเจตนา นั้น ก็ย่อมมีผลผูกพันทายาทโดยธรรม ซึ่งเป็นผู้รับมรดกของผู้ตาย หรือผู้อนุบาลบุคคลผู้ไร้ความสามารถนั้น

เช่น ก. ส่งจดหมายเสนอขายรถยนต์ให้แก่ ข. ในระหว่างที่ ข. ยังไม่ตอบตกลง ก. ตาย หรือเป็นบ้า (วิกลจริต) โดยถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ต่อมา ข. ได้สนองตอบตกลงซื้อรถยนต์คันนั้น เช่นนี้ สัญญาซื้อขายรถยนต์ย่อมเกิดขึ้น ทายาทโดยธรรม ผู้รับมรดกของ ก. ผู้ตายหรือผู้อนุบาลของ ก. จะปฏิเสธไม่ได้

ข้อยกเว้น 2 กรณี ตามมาตรา 360 อันมีผลทำให้การแสดงเจตนา (คำเสนอ) ของผู้ตาย หรือคนไร้ความสามารถเสื่อมเสียไปและสิ้นความผูกพัน คือ.-

(1) ถ้า (คำเสนอ) ขัดกับเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง หรือ

(2) ก่อนสนองรับ ผู้สนองได้รู้อยู่แล้วว่า ผู้เสนอ (ผู้แสดงเจตนา) ตาย หรือตกเป็นคนไร้ความสามารถ

ทั้ง (1) หรือ (2) การแสดงเจตนา (คำเสนอ) ย่อมเสื่อมเสียไป คำเสนอของผู้สนองย่อมสิ้นผล ใช้บังคับไม่ได้

กรณี (1) ผู้เสนอ อาจแสดงไว้โดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยายในคำเสนอว่า ถ้าตนตายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้คำเสนอสิ้นความผูกพัน เช่น ก. ส่งจดหมายถึง ข. เสนอขายบ้านและที่ดินราคา 300,000 บาท โดยระบุให้ ข. รับซื้อภายใน 1 เดือน เพื่อจะนำเงินไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ 5 วันต่อมา ก. ตาย ต่อมา ข. ส่งจดหมายตอบตกลงซื้อ จดหมายถึงบ้าน ก. ทันภายในกำหนดเวลา โดย ข. ไม่รู้ว่า ก. ตายแล้ว เช่นนี้ การแสดงเจตนา (คำเสนอ) ของ ก. เสื่อมเสียไปไม่มีผลผูกพันทายาทของ ก. แม้ ข. จะสนองตอบภายในกำหนดเวลา แต่คำเสนอของ ข. ก็สิ้นผล เพราะคำเสนอของ ข. ขัดกับเจตนาของ ก. ผู้ตายที่ได้แสดงเจตนาชัดแจ้งในคำเสนอแล้วว่าจะนำเงินไปศึกษาต่อต่างประเทศ แต่ ก. ตายเสียก่อน เจตนาของ ก. จึงไม่บรรลุผล ดังนั้น คำเสนอของ ข. จึงสิ้นผลเพราะขัดกับเจตนาของ ก. ผู้ตาย

คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับความมีผลของการแสดงเจตนา⁽¹⁾

(1) การยื่นประกวดราคาเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกไม่ได้ว่าเป็นคำเสนอทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า (คำพิพากษาฎีกาที่ 931/2480) การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า

(1) ศักดิ์ สนองชาติ. เรื่องเดิม. หน้า 191-192.

หมายความถึงแสดงเจตนาให้ถึงกันเข้าใจกันได้ทันที ดังนั้น ถึงแม้จะอยู่เฉพาะหน้าหรืออยู่ใกล้กัน แต่เจตนาโดยส่งทางหนังสือ ย่อมเห็นได้ว่าไม่ประสงค์ที่จะแสดงเจตนาเฉพาะหน้า

(2) ผู้จะซื้อทำหนังสือขอซื้อไม้ซุงยื่นต่อโรงเลื่อยไม้ แม่กองขายของโรงงานบันทึกความเห็นลงไปว่าสมควรขายให้และกำหนดราคาไว้ด้วยแล้วเสนอผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการบันทึกว่าอนุญาตให้ขายได้ตามที่แม่กองขายเสนอ ดังนี้ คำสั่งผู้อำนวยการเป็นเพียงคำสั่งภายใน ยังไม่มีการแสดงเจตนาถึงผู้จะซื้อ จึงยังไม่เกิดนิติสัมพันธ์เป็นสัญญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 1701/2493)

(3) การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง ซึ่งทำเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ หรือให้คนนำไปส่ง ถ้าผู้รับไม่ยอมรับหรือส่งคนไว้ไม่ให้รับหรือผู้รับไม่อยู่แต่มีผู้รับไว้แทน หรือผู้รับไม่อยู่โดยเจตนาหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับ ถือว่าการแสดงเจตนาได้ไปถึงและมีผลแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 97/2496, 183-185/2497, 136/2502, 318/2501, 615/2514, 250/2506 ประชุมใหญ่, 1183/2506, 1806/2512, 474-475/2513) มาตรา 130 วรรคแรกบัญญัติว่าการแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง มีผลเมื่อไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าคู่กรณีฝ่ายนั้นจะได้ทราบการแสดงเจตนาหรือไม่ ถ้าเพราะตนไม่ยอมรับจึงไม่ทราบ ย่อมเป็นความผิดของตนเอง การหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับหรือการขัดขวางมิให้การแสดงเจตนาไปถึง ก็เป็นความผิดของผู้รับการแสดงเจตนาด้วย จึงต้องแปลว่าการแสดงเจตนาได้ไปถึงและมีผล ถ้าไม่แปลอย่างนี้ ก็จะกลายเป็นว่าการแสดงเจตนาจะไปถึงหรือไม่ยอมแล้วแต่ใจของผู้รับการแสดงเจตนา ซึ่งไม่ต้องด้วยเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

(4) คำมั่นจะให้เช่าทรัพย์สินเมื่อผู้ให้คำมั่นตายและก่อนสนองรับผู้เช่าได้รู้อยู่แล้วว่า ผู้ให้คำมั่นตาย คำมั่นนั้นย่อมสิ้นความผูกพันไม่มีผลบังคับ ผู้เช่าจะฟ้องทายาทของผู้ให้เช่าผู้ให้คำมั่นให้ปฏิบัติตามคำมั่นนั้นหาได้ไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1213/2517 ประชุมใหญ่, 163/2518)

หัวข้อที่ 4 การแสดงเจตนาต่อผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถ (มาตรา 131)

มาตรา 131 “ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อได้รับซึ่งการแสดงเจตนาอันเป็นผู้เยาว์ก็ดี เป็นผู้ที่ศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถก็ดี การแสดงเจตนาอันท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คู่กรณีนั้น แต่ความข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ หากปรากฏว่าผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้ด้วยแล้ว”

มาตรา 131 หลัก เมื่อผู้รับเจตนาเป็นผู้เยาว์ หรือคนไร้ความสามารถ ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้เนื้อความแห่งการแสดงเจตนาอันด้วย จึงจะมีผลสมบูรณ์

ข้อยกเว้น ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่รู้เนื้อความแห่งการแสดงเจตนานั้น ผู้แสดงเจตนาจะยกข้อต่อสู้ผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถไม่ได้ ถือว่าการแสดงเจตนานั้นไม่มีผลในกฎหมาย

เหตุผล เพราะว่า ผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถเป็นผู้หย่อนในความรู้ความชำนาญ และ ความรับผิดชอบ จะเป็นผู้รับการแสดงเจตนาโดยลำพังไม่ได้ จึงต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้เห็นการแสดงเจตนานั้นด้วย

ข้อสังเกต บุคคลวิกลจริตซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและคนเสมือนไร้ความสามารถนั้น มาตรา 131 มิได้บัญญัติให้ความคุ้มครองด้วย

ผู้เยาว์ คือผู้ที่อ่อนอายุ หย่อนความรู้สึกรับผิด หรือคือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะได้ใน 2 กรณี คือ โดยอายุ และโดยการสมรส

(1) โดยอายุ เมื่อครบ 20 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 19)

(2) โดยการสมรส เมื่อชายหญิงมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 20, 1448)

โดยหลักแล้ว ผู้เยาว์ทำนิติกรรมโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆียะ เพราะว่าบกพร่องในเรื่องความสามารถ (มาตรา 21, 116) เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น 4 กรณีตามมาตรา 22-25

มาตรา 22 “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นหากเป็นเพียงเพื่อจะ ใ้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง”

มาตรา 23 “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว”

มาตรา 24 “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นการสมแก่ฐานะานุรูปแห่งตน และเป็น การอันจำเป็นเพื่อเลี้ยงชีพตามสมควร”

มาตรา 25 “ผู้เยาว์อาจทำพินัยกรรมได้เมื่อมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์”

คนไร้ความสามารถ คือคนวิกลจริต ที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ไม่มีความสามารถในการทำนิติกรรมใด ๆ เลย ถ้าทำไปโดยลำพัง นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆียะ เพราะว่าบกพร่องในเรื่องความสามารถ (มาตรา 31, 116)

ผู้แทนโดยชอบธรรม หมายถึง บุคคลซึ่งตามกฎหมาย มีสิทธิที่จะทำการแทนบุคคลผู้ไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลที่จะต้องให้คำอนุญาต หรือให้ความยินยอมแก่ผู้ไร้ความสามารถ ในอันที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง (ป.วิ.พ. มาตรา 1 (13))

– ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ก็คือบิดา มารดา (มาตร 1566, 1569 วรรค 1, 1598/3)

– ผู้แทนโดยชอบธรรมของคนไร้ความสามารถ คือ ผู้อนุบาล (มาตรา 30, 1463, 1569 วรรค 1)

ข้อสังเกต มาตรา 131 2 ประการ คือ.–

(1) การที่ผู้ส่งเจตนากระทำต่อผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้นิติกรรมตกเป็นโมฆะ หรือ โมฆียะ กฎหมายเพียงห้ามมิให้ผู้ส่งเจตนายกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถเท่านั้น กล่าวคือ การแสดงเจตนายังไม่สมบูรณ์จนกว่าผู้แทนโดยชอบธรรมจะได้ทราบการแสดงเจตนาของผู้ส่งเจตนาแล้ว จึงจะมีผลในทันทีใดนั้น

(2) การแสดงเจตนาตามมาตรา 131 ใช้บังคับแก่ผู้รับการแสดงเจตนา ซึ่งอยู่เฉพาะหน้าหรืออยู่ห่างโดยระยะทางด้วย

เช่น ก. ผู้เยาว์เข้าบ้าน ข. โดยมีได้กำหนดระยะเวลาเช่า (มาตรา 566) ต่อมา ข. มีจดหมายบอกเลิกการเช่ากับ ก. เช่นนี้ การแสดงเจตนาของ ข. ยังไม่มีผล ถ้า ค. ผู้แทนโดยชอบธรรมของ ก. ยังไม่ทราบคำบอกเลิกสัญญาเช่าของ ข. ถ้า ข. ไม่ยอม นำคดีขึ้นฟ้องศาล โดยเป็นโจทก์ฟ้องขับไล่ ก. ก. ผู้เยาว์ยอมยกข้อต่อสู้ได้ว่า การบอกเลิกสัญญาเช่าของ ข. ยังไม่มีผลในกฎหมาย เพราะว่า ค. ผู้แทนโดยชอบธรรมของ ก. ยังไม่ทราบการแสดงเจตนาบอกเลิกการเช่าของ ข. แต่ถ้า ข. นำสืบได้ว่า ค. ผู้แทนโดยชอบธรรมของ ก. ทราบหนังสือบอกเลิกการเช่าแล้ว การบอกเลิกการเช่าของ ข. จะเกิดผลตามกฎหมายทันทีในขณะนั้น

คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับการแสดงเจตนาต่อผู้รับการแสดงเจตนาซึ่งเป็นบุคคลผู้หย่อนความสามารถ⁽¹⁾

(1) การครอบครองทรัพย์สินของผู้เยาว์ตามมาตรา 1382 อาจใช้ยันผู้เยาว์ได้ เพราะไม่ใช่การแสดงเจตนาตามมาตรา 131 (คำพิพากษาฎีกาที่ 17-18/2497) การครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นตามมาตรา 1382 ไม่ใช่การแสดงเจตนาอันเป็นเรื่องนิติกรรม เมื่อไม่ใช่การแสดงเจตนา จึงไม่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนาตามมาตรา 130, 131 แต่การครอบครองทรัพย์สินตามมาตรา 1382 เป็นอายุความได้สิทธิ ซึ่งมาตรา 1386 ให้นำบทบัญญัติเรื่องอายุความเสียสิทธิมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ถูกครอบครองทรัพย์สินเป็นผู้เยาว์หรือบุคคลวิกลจริต และบุคคลดังกล่าวไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม อายุความการครอบครองทรัพย์สินอันเป็นโทษนั้น จะต้องขยายออกไปตามมาตรา 183

(1) เรื่องเดียวกัน, หน้า 194-195.

(2) พี่เอาห้องแถวอันเป็นมรดกตกได้แก่ตนและน้องไปขายแก่ผู้อื่น โดยน้องรับรู้ให้พี่แสดงตนเป็นเจ้าของห้องแถวนั้นแต่ผู้เดียว และให้ถ้อยคำต่อพนักงานที่ดินรับรู้การซื้อขายไว้ชัดเจนว่าพี่ขายห้องแถวอันเป็นส่วนของพี่ ทำให้ผู้ซื้อหลงผิดว่าห้องแถวเป็นของพี่แต่ผู้เดียว ภายหลั้้น้องมาฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมซื้อขายห้องแถวส่วนของตนโดยอ้างว่าตนเป็นผู้เยาว์ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 303/2499) ศาลฎีกาจะอ้างเอาการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตของผู้เยาว์มาปิดปากผู้เยาว์ แต่ถ้าพิจารณาในแง่การแสดงเจตนาสละกรรมสิทธิ์ในห้องแถวของผู้เยาว์หรือรับรู้การแสดงเจตนาของผู้อื่น ผู้เยาว์ย่อมทำไม่ได้โดยลำพัง

การตีความของการแสดงเจตนา หมายถึง การค้นหาความหมายหรือการหยั่งทราบความหมายของการแสดงเจตนา เนื่องจากเจตนาที่ได้แสดงออกมานั้น เคลือบคลุม ไม่ชัดเจน หรือมีความหมายหลายนัย จึงจำเป็นต้องค้นหาเจตนาที่แท้จริงของผู้แสดงเจตนา นั้น

มาตรา 132 “ในการตีความแสดงเจตนา นั้น ท่านให้ฟังเสียงถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร”

หลัก มาตรา 132 ให้ฟังเสียงเจตนาอันแท้จริง ยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร

หมายความว่าให้ถือเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนที่กล่าวหรือที่เขียนเป็นตัวอักษร ทั้งนี้ เพราะบุคคลอาจใช้ถ้อยคำที่ผิดหรือไม่ตรงกับเจตนาของตนได้ อนึ่งการตีความการแสดงเจตนา ทำได้ในนิติกรรมทุกประเภท และผู้ตีความการแสดงเจตนาอาจเป็นศาลหรือคู่กรณี หรือผู้ที่ได้รับอำนาจจากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็ได้

หมายเหตุ ยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการตีความสัญญาตามมาตรา 368 และมีบทบัญญัติประกอบการตีความอีก ตามมาตรา 10-14

หลักการตีความการแสดงเจตนาซึ่งทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือเอกสาร⁽¹⁾

(1) เจตนาอันแท้จริงในเอกสารย่อมเห็นได้จากเอกสารนั่นเอง

(2) ถ้าข้อความในเอกสารมีทางแปลไปได้ ก็พึงแปลให้เข้ากับเจตนาอันแท้จริงของผู้สัญญา ความในมาตรา 132 มิได้หมายความว่าคู่สัญญาจะทำสัญญาอย่างไรก็ช่าง แต่นำสืบเจตนาได้เสมอ ซึ่งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 (คำพิพากษาฎีกาที่ 212/2491)

(1) เรื่องเดียวกัน, หน้า 198-203

(3) ถ้าข้อความในเอกสารชัดเจนแล้ว ก็ไม่ต้องตีความการแสดงเจตนา (คำพิพากษาที่ 1229/2501)

(4) ถ้าข้อความในเอกสารไม่ชัด ชัดแย้งกันเองหรือเป็นที่สงสัยไม่อาจหยั่งหาเจตนาอันแท้จริงได้ ก็ต้องนำสืบพยานบุคคลประกอบการตีความ (คำพิพากษาฎีกา 1220/2508, 829/2510) การนำสืบตีความหมายในเอกสารซึ่งโต้เถียงกัน ไม่ต้องห้ามมิให้นำสืบพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 วรรคท้าย

หลักการตีความการแสดงเจตนาในเอกสารตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

(1) ตีความเจตนาของคู่กรณีโดยแปลจากข้อสัญญาทั้งหมด มิใช่เฉพาะตอนใดตอนหนึ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 655/2511 ประชุมใหญ่)

(2) ตีความสัญญาไปตามความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วยตามมาตรา 368 (คำพิพากษาฎีกาที่ 9/2505)

(3) ตีความเอกสารในทางที่มีผลบังคับ หรือคู่สัญญาอาจปฏิบัติได้ตามมาตรา 10 (คำพิพากษาฎีกาที่ 804/2500)

(4) ตีความเอกสารที่มีข้อสงสัย แม้ฟังพยานอื่นประกอบแล้วก็ไม่สิ้นสงสัย ให้ตีความเป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะต้องเสียในมูลหนี้้นั้นตามมาตรา 11 (คำพิพากษาฎีกาที่ 364/2501)

(5) ตีความข้อยกเว้น ต้องตีความโดยเคร่งครัด (คำพิพากษาที่ 2570/2518)

การตีความการแสดงเจตนาในเอกสารซึ่งไม่ตีความให้เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งจะต้องเป็นผู้เสียในมูลหนี้

(1) จำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารมีทั้งตัวอักษรและตัวเลขซึ่งไม่ตรงกัน ให้ถือตามอักษร (มาตรา 12)

(2) จำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารได้แสดงไว้หลายแห่ง ซึ่งไม่ตรงกัน ให้ถือตามจำนวนเงินหรือปริมาณน้อยที่สุด (มาตรา 13)

(3) เอกสารทำไว้เป็นสองภาษา เป็นภาษาไทยกับภาษาอื่น และข้อความแตกต่างกัน ให้ถือเอาภาษาไทยบังคับ (มาตรา 14)

ถ้าเอกสารทำไว้เป็นสองภาษา แต่เป็นภาษาอื่นทั้งหมด และข้อความแตกต่างกัน ย่อมไม่อยู่ในบังคับมาตรา 14 ถ้าศาลฟังพยานที่นำสืบประกอบการตีความด้วยแล้ว ยังไม่อาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงว่าคู่กรณีประสงค์จะให้ใช้ภาษาใดบังคับ และข้อความที่แตกต่างกันนั้นคู่กรณีมี

เจตนาอันแท้จริงอย่างไร ก็ต้องตีความให้เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งจะต้องเป็นผู้เสียในมูลหนี้ตามมาตรา 11

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการตีความการแสดงเจตนา

(1) สัญญาส่งข่าวสารทางเรือระบุว่า ถ้าของที่บรรทุกขนาดจำนวนหรือเปียกน้ำ ผู้รับขนจะใช้ค่าเสียหาย หากถูกพายุหรืออุบัติเหตุใด ๆ ต่างยกเลิกสัญญาทั้งสิ้น ปรากฏว่าเรือที่รับขนถูกเรือคนอื่นชนโดยมิใช่ความผิดของผู้รับขน นับว่าเป็นอุบัติเหตุตามสัญญา ผู้รับขนไม่ต้องรับผิดชอบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1045/2491)

(2) บิดาฟ้องเรียกที่ดินจากบุตร บุตรต่อสู้กรรมสิทธิ์ แล้วบิดาถอนฟ้องโดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันว่า บุตรยอมส่งข่าวให้บิดาตามจำนวนที่ระบุไว้ทุกปี ยอมเลี้ยงดูบิดาตลอดชีวิต เมื่อบิดาตายแล้วจะจัดงานศพตามฐานานุกรมและอุปการะเลี้ยงดูบุตรภริยาใหม่ของบิดา ดังนี้ ตีความได้ว่าตามสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งระงับข้อพิพาทกันแล้วนั้น บิดาตกลงไม่ได้แย้งกรรมสิทธิ์ของบุตรต่อไปเพื่อแลกเปลี่ยนกับข้อสัญญาต่าง ๆ บิดาจะฟ้องเรียกที่ดินจากบุตรอีกไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 370/2492)

(3) สัญญาซื้อขายมีว่าถ้าผู้ขายกลับใจไม่ยอมขาย ให้ผู้ซื้อปรับเป็นค่าเสียหายเท่าราคาขาย ถ้าผู้ซื้อไม่รับซื้อยอมให้รับมัดจำและราคาทั้งหมดนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องให้สิทธิเลิกสัญญาโดยอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 649/2492)

(4) โจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาลว่าจำเลยยินยอมออกจากที่เช่าภายในเวลาที่กำหนด โจทก์ยอมให้จำเลยรื้อสิ่งปลูกสร้างที่จำเลยปลูกไปได้ โจทก์จะชำระเงินให้จำเลย 10,000 บาท เมื่อจำเลยออกจากสถานที่เช่าไปแล้ว แต่แล้วจำเลยไม่ยอมออกจากสถานที่เช่าจนศาลต้องหมายจับมาขังจึงยอมออกไปหลังจากวันทำยอม 1 ปี 4 เดือน ดังนี้เมื่อจำเลยออกไปแล้ว จะมาขอให้ศาลบังคับให้โจทก์ชำระเงินตามสัญญายอมความนั้นไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 407/2493 ประชุมใหญ่) ตามสัญญามิได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่าโจทก์จะชำระเงินให้จำเลยเพื่อตอบแทนการที่จำเลยยอมออกจากสถานที่เช่าภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งถ้าจำเลยไม่ปฏิบัติ โจทก์ไม่ต้องชำระเงินให้ แต่ศาลฎีกาคงจะตีความว่าโจทก์จำเลยมีเจตนาตกลงกันเช่นนั้น แนววินิจฉัยจะไม่ลงรอยกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 42/2497 ซึ่งเป็นกรณีที่คู่สัญญาทำสัญญากันเองนอกศาล

(5) การเช่าอาคาร ตามปกติย่อมเป็นการเช่าทั้งหลัง มิใช่เฉพาะภายในของอาคาร เว้นแต่จะมีข้อสัญญาระบุไว้เป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้ให้เช่าจึงไม่มีอำนาจเอาหลังคาตึกเช่านั้นไปให้ผู้อื่น

เช่าคิดป้ายโฆษณา (คำพิพากษาฎีกาที่ 439/2495)

(6) ข้อความในสลากกินแบ่งที่ว่า “เงินรางวัลจะจ่ายแก่ผู้ถือสลากฉบับที่ถูกรางวัลนำมาขอรับ” เป็นข้อกำหนดเพื่อป้องกันการทุจริตแอบอ้างมารับเงินรางวัล เมื่อปรากฏว่าโจทก์เป็นผู้ถูกรางวัลโดยไม่มีปัญหา แม้จะไม่มีสลากมาขอรับเงินเพราะหายไป โจทก์ก็รับเงินรางวัลได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 223/2497)

(7) สัญญาค้ำประกันมีว่า “ใช้สำหรับระหว่าง 2 เดือน” หมายความว่า ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลานั้น แม้จะค้างชำระอยู่นั้นพ้นกำหนดนั้นไปก็ตาม ไม่ใช่ว่าถ้ายังไม่ชำระหนี้ให้เสร็จภายใน 2 เดือน ผู้ค้ำประกันไม่ต้องรับผิดชอบ (คำพิพากษาฎีกาที่ 804/2500)

(8) ทำสัญญาว่าขายหุ้นในห้างหุ้นส่วน อาจนำสืบว่าขายรวมทั้งผลกำไรที่ยังไม่ได้แบ่งด้วยได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1976-1978/2500)

(9) ในการแบ่งที่ดินระหว่างเจ้าของรวมซึ่งมีกรรมสิทธิ์คนละส่วนเท่า ๆ กัน แม้ฝ่ายหนึ่งยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเลือกเอาก่อน โดยมีได้กำหนดวิธีการรังวัดแบ่งแยกไว้ชัดเจน ก็มีได้หมายความว่าฝ่ายมีสิทธิเลือกจะชี้แบ่งเอาได้ตามใจชอบ เมื่อมีปัญหาว่าจะแบ่งอย่างไรจึงจะถูกต้องตรงตามเจตนา ศาลย่อมพิเคราะห์ถึงสภาพที่ดินประกอบ เพื่อหยั่งทราบถึงเจตนาอันแท้จริง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1686/2512) ตามหลักศาลจะฟังพยานบุคคลประกอบการตีความแต่คดีนี้ศาลพิจารณาสภาพที่ดินเป็นพยานประกอบด้วย ซึ่งไม่มีกฎหมายห้ามมิให้รับฟัง

(10) แม้เอกสารระบุว่าใบสั่งขาย แต่ข้อความที่ปรากฏเป็นการเข้าชื่อ ย่อมเป็นสัญญาเช่าชื่อ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1816/2511)

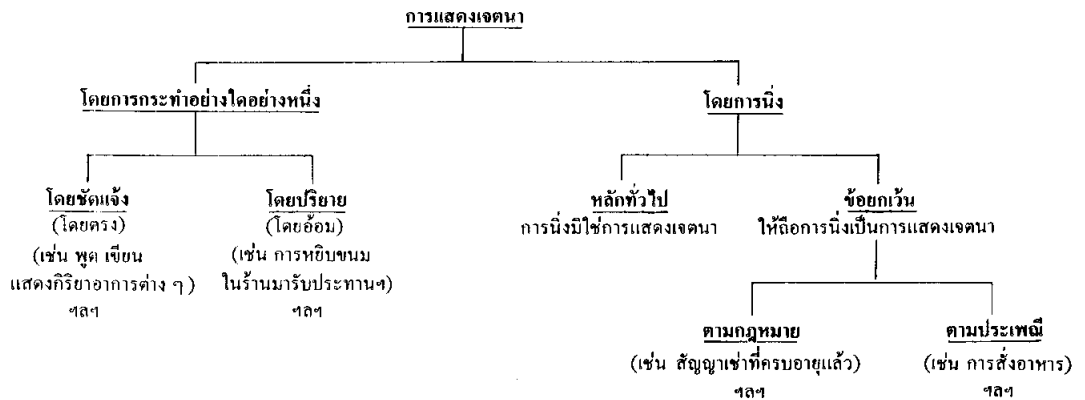
(11) สัญญาซื้อขายระบุว่า ผู้ซื้อได้ชำระเงินในวันทำสัญญา 40,000 บาท ไม่ชัดเจนว่าเป็นมัดจำหรือเงินที่ชำระราคาล่วงหน้า ศาลย่อมฟังพยานบุคคลประกอบการแปลสัญญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 2033/2514)

(12) คู่ความทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในศาล ตกลงให้ที่ดินและห้องแถวเป็นของจำเลยที่ 2 แม้สัญญาจะมีได้ระบุถึงที่ดิน ก็ยอมหมายความรวมถึงที่ดินด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 525/2516) เป็นเรื่องทำสัญญาประนีประนอมยอมความผิดพลาดขาดตกบกพร่องเพราะความพลั้งเผลอ ศาลฎีกาจึงตีความเพื่อความเป็นธรรม หาไม่ก็ไม่มีการแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นได้ เพราะจะฟ้องคดีใหม่ก็เป็นฟ้องซ้ำ จะขอแก้ไขสัญญาประนีประนอมยอมความก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลสั่งแก้ไขได้ เพราะมิใช่คำพิพากษาของศาลซึ่งอาจแก้ไขได้ตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 143 จึงทำได้ทางเดียวคือ ตีความการแสดงเจตนา

(13) พินัยกรรมของเจ้ามรดกครบทรัพย์ทั้งหมดมอบให้ จ. รักษาไว้ให้บุตรหลานต่อไป เจ้ามรดกไม่มีบุตร พินัยกรรมจึงหมายความว่าถึงบุตรของบุตรของพี่ของเจ้ามรดกทุกคน ไม่ใช่ระบุตัวคนที่ จะทราบแน่นอนมิได้ ไม่เป็นโมฆะ (คำพิพากษาฎีกาที่ 149/2518)

(14) ตามกรมธรรม์ประกันภัยระบุให้ความคุ้มครองทรัพย์สินของผู้เอาประกันภัยในกรณีที่คนร้ายบุกรุกเข้าไปลักทรัพย์ในสถานที่โดยใช้กำลังและวิธีการรุนแรง ปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยปิดประตูร้านค้าโดยมีประตูเหล็กกัน ใสกุญแจแล้วเอาโซ่ล่ามใสกุญแจอีกชั้นหนึ่ง คนร้ายเปิดประตูเข้าไปลักทรัพย์โดยโซ่และกุญแจหายไปด้วย ดังนี้ ถือว่าคนร้ายเข้าไปโดยใช้กำลังและวิธีการรุนแรง (คำพิพากษาฎีกาที่ 2098/2518)

ข้อทดสอบ

ข้อพิจารณาเบื้องต้น และการแสดงเจตนา

ให้เลือกคำตอบที่ถูกมากที่สุดเพียงข้อเดียว

- ข้อ 1. นิติเหตุที่เกิดจากการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย คือ:-
(1) ละเมิด	(2) จัดการงานนอกสั่ง
(3) ลากม็ควรได้	(4) ถูกทุกข้อ
- ข้อ 2. นิติเหตุที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และมีผลในกฎหมายได้แก่
- (1) การเกิด ทำให้เริ่มต้นแห่งสภาพบุคคล
 - (2) บุคคลจะบรรลุนิติภาวะ เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์
 - (3) การตาย ทำให้สิ้นสภาพบุคคล
 - (4) ถูกทุกข้อ
- ข้อ 3. การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างเฉพาะหน้า การแสดงเจตนาจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อ
- (1) ผู้แสดงเจตนาได้ส่งการแสดงเจตนาออกไปแล้ว
 - (2) ผู้รับการแสดงเจตนาได้แสดงเจตนาขึ้นให้ปรากฏออกมา
 - (3) ผู้แสดงเจตนาได้ส่งการแสดงเจตนาไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาแล้ว
 - (4) ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบถึงการแสดงนั้น
- ข้อ 4. การแสดงเจตนาต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง การแสดงเจตนาจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อ
- (1) ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบถึงการแสดงเจตนาขึ้น
 - (2) การแสดงเจตนาขึ้นได้ถูกส่งออกไป
 - (3) การแสดงเจตนาขึ้น ได้ไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาแล้ว
 - (4) การแสดงเจตนาขึ้น ได้ไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาและต้องทราบข้อความในการแสดงเจตนาของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย
- ข้อ 5. เมื่อผู้แสดงเจตนาตาย หรือตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถในภายหลังจากส่งเจตนาไปแล้ว การแสดงเจตนาขึ้นมีผลเป็นอย่างไร
(1) มีผลเป็นโมฆะ	(2) มีผลเป็นโมฆียะ
(3) มีผลสมบูรณ์	(4) มีผลไม่สมบูรณ์

- ข้อ 6. การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า มีผลนับแต่
- (1) เวลาที่ได้ส่งการแสดงเจตนาไปแล้ว
 - (2) เวลาที่แสดงเจตนาให้ปรากฏออกมา
 - (3) เวลาที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงการแสดงเจตนา
 - (4) เวลาที่การแสดงเจตนาไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง
- ข้อ 7. การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง มีผลนับแต่
- (1) เวลาที่ได้ส่งการแสดงเจตนาไปแล้ว
 - (2) เวลาที่แสดงเจตนาให้ปรากฏออกมา
 - (3) เวลาที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงการแสดงเจตนา
 - (4) เวลาที่การแสดงเจตนาไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง
- ข้อ 8. การแสดงเจตนาของ ก. ในข้อใดต่อไปนี้ เป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งเพื่อทำนิติกรรม
- (1) ก. เดินเข้าไปในร้านขายขนม ต้องการชิมขนมว่าอร่อยหรือไม่ จึงหยิบขนมขึ้นมารับประทาน
 - (2) ก. เจ้าหนี้เงินกู้ได้ให้หนังสือสัญญากู้เงินคืนแก่ ข. ลูกหนี้
 - (3) ก. ต้องการขายวิดีโอเทปของตน จึงพูดบอกขายวิดีโอเทปเครื่องนั้นแก่ ข.
 - (4) ถูกทุกข้อ
- ข้อ 9. ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งขณะเมื่อได้รับการแสดงเจตนาเป็นผู้เยาว์ การแสดงเจตนาของท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คู่กรณีนั้น เว้นแต่
- (1) ผู้แสดงเจตนาไม่รู้ว่าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เยาว์
 - (2) ผู้แสดงเจตนาได้กระทำการโดยสุจริต
 - (3) ผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้ถึงการแสดงเจตนาแล้ว
 - (4) ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่รู้ถึงการแสดงเจตนา
- ข้อ 10. เมื่อผู้แสดงเจตนาได้ส่งเจตนาไปแล้ว ต่อมาภายหลังผู้แสดงเจตนาได้ตกเป็นคนไร้ความสามารถ ดังนี้ จะมีผลเช่นใด
- (1) การแสดงเจตนาที่ตกเป็นโมฆียะ
 - (2) การแสดงเจตนาที่ตกเป็นโมฆะ

- (3) การแสดงเจตนาที่ยังคงสมบูรณ์
- (4) การแสดงเจตนาที่ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้แสดงเจตนาหาได้ไม่

ข้อ 11. “เจตนาที่จะทำนิติกรรม” หมายถึง

- (1) กระทำโดยรู้สำนึกและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำมีความประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น
- (2) ความรู้สำนึกของผู้กระทำในการแสดงออกซึ่งข้อความหรือการกระทำของเขา
- (3) เจตนาในการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อแจ้งให้บุคคลอื่นทราบถึงข้อความที่ผู้แสดงเจตนาประสงค์
- (4) เจตนาที่มุ่งโดยตรงจะให้เกิดผลในกฎหมาย มีการเคลื่อนไหวในสิทธิ

ข้อ 12. การแสดงเจตนาของ ก. ในข้อใดต่อไปนี้ เป็นการแสดงเจตนาโดยปริยาย

- (1) ก. เดินเข้าไปในร้านขายขนม ต้องการชิมขนมว่าอร่อยหรือไม่ จึงหยิบขนมนั้นมารับประทาน
- (2) ก. เดินเข้าไปในร้านอาหารแล้วสั่งอาหารมารับประทาน ข. ผู้ขายรับฟังโดยมิได้พูดอะไร
- (3) เด็กชายพวงมาลัย เอาพวงมาลัยส่งให้ ก. ขณะนั่งในรถยนต์ ก. ยื่นมือรับพวงมาลัยนั้นไว้แล้ว จ่ายเงินให้แก่เด็กคนนั้น โดยที่ ก. มิได้พูดอะไร
- (4) ถูกทุกข้อ

ข้อ 13. ก. ส่งจดหมายทางไปรษณีย์ แสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาเช่าบ้านไปยัง ข. ผู้เช่า แต่บุรุษไปรษณีย์ส่งจดหมายนั้นไม่ได้ถึง 3 ครั้ง ก. จึงนำจดหมายแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาเช่านั้นไปปิดไว้ที่บ้านเช่า ดังนี้ การแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาของ ก. มีผลอย่างไร

- (1) ยังถือไม่ได้ว่าได้ไปถึง ข. ผู้เช่าแล้ว
- (2) ไปถึง ข. ผู้เช่าแล้ว แต่ไม่มีผลเป็นการบอกเลิกสัญญาเช่า
- (3) ยังไม่มีผลเป็นการบอกเลิกสัญญา
- (4) ไปถึง ข. ผู้เช่าแล้ว และมีผลเป็นการบอกเลิกสัญญา

- ข้อ 14. การแสดงเจตนาต่อผู้เยาว์โดยผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์มิได้รู้เห็นด้วย ดังนี้มีผลตามกฎหมายอย่างไร
- (1) ไม่สมบูรณ์ (2) เป็นโมฆะ
(3) เป็นโมฆียะ (4) ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้เยาว์นั้นมิได้
- ข้อ 15. ก. อยู่ จ.ราชบุรี ได้ส่งจดหมายทางไปรษณีย์เสนอขายพ่อวัวพันธุ์ดี 1 ตัวแก่ ข. ซึ่งอยู่ จ.ลพบุรี ในราคา 60,000 บาท หลังจากส่งจดหมายนั้นไปแล้วได้ 2 วัน ก. ถึงแก่ความตาย ดังนี้ การแสดงเจตนาของ ก. ดังกล่าว
- (1) ไม่เสื่อมเสียไปเพราะเหตุดังกล่าว
(2) ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทายาทของ ก. มิได้
(3) ตกเป็นโมฆะนับตั้งแต่ ก. ถึงแก่ความตาย
(4) ถูกทุกข้อ
- ข้อ 16. ก. อยู่ จ.กาญจนบุรี ส่งจดหมายแสดงเจตนาไปยัง ข. ซึ่งอยู่ที่ จ.สิงห์บุรี การแสดงเจตนาของ ก. มีผลสมบูรณ์เมื่อใด
- (1) เมื่อ ก. เขียนจดหมายเสร็จ
(2) เมื่อ ก. ได้ส่งจดหมายไปยัง ข. แล้ว
(3) เมื่อจดหมายของ ก. ไปถึง ข. แล้ว
(4) เมื่อ ข. ได้รับจดหมายและทราบข้อความในจดหมายของ ก. แล้ว
- ข้อ 17. เด็กขายหนังสือพิมพ์เอาหนังสือพิมพ์มาส่งให้ ก. ก. ยืนมือรับหนังสือพิมพ์โดยมิได้พูดอะไรเลย และจ่ายเงินค่าหนังสือพิมพ์ให้แก่เด็กขายหนังสือพิมพ์นั้น ดังนี้ การกระทำของ ก. มีผลเป็นประการใด
- (1) เป็นการแสดงเจตนาโดยปริยาย (2) เป็นการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง
(3) เป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง (4) ไม่เป็นการแสดงเจตนาอย่างใดเลย
- ข้อ 18. คำว่า “การแสดงเจตนา” ตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ลักษณะ 4 ว่าด้วยนิติกรรม หมายความว่า
- (1) การเผยเจตนาของบุคคลในทางแพ่งซึ่งมุ่งต่อผลในกฎหมาย
(2) การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร

(3) การกระทำโดยรู้สำนึกและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

(4) ถูกทุกข้อ

ข้อ 19. การแสดงเจตนาต่อผู้รับทางโทรศัพท์ มีผลสมบูรณ์เมื่อใด

(1) เมื่อผู้แสดงเจตนาได้ส่งการแสดงเจตนาไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

(2) เมื่อผู้แสดงเจตนาได้เผยการแสดงเจตนาออกมา

(3) เมื่อผู้แสดงเจตนาได้ส่งการแสดงเจตนาไปแล้ว

(4) เมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงการแสดงเจตนาแล้ว

ข้อ 20. ในการแสดงละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ก. พระเอกได้ให้แหวนเพชรเม็ดงามแก่ ข. นางเอก 1 วง ตามบทบาทที่ผู้กำกับกำหนดไว้ ดังนี้ การกระทำของ ก. ถือว่า

(1) มีเจตนาที่จะทำนิติกรรม

(2) มีเจตนาที่จะกระทำ

(3) มีเจตนาที่จะแสดงออก

(4) ข้อ (2) และ (3) ถูก

ข้อ 21. การแสดงเจตนาโดยพูดทางโทรศัพท์ต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง (โทรศัพท์ทางไกล) มีผลสมบูรณ์เมื่อ

(1) การแสดงเจตนาได้ไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

(2) คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงการแสดงเจตนาแล้ว

(3) ผู้แสดงเจตนาได้ส่งการแสดงเจตนาไปแล้ว

(4) ได้มีการทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้แสดงเจตนาแล้ว

ข้อ 22. การแสดงเจตนาของ ก. ในข้อใดต่อไปนี้เป็นการแสดงเจตนาโดยปริยาย

(1) ลูกค้าเข้าไปในร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม แล้วสั่งอาหารและเครื่องดื่มมารับประทาน ก. ผู้ขายฟังแล้วมิได้พูดอะไรแล้วเดินไปจัดหาให้ตามที่ลูกค้าสั่ง

(2) เด็กชายไปตรวจสลากกินแบ่งรัฐบาล (เรียงเบอร์) สีแยกแห่งหนึ่ง ได้ส่งเรียงเบอร์ให้ ก. 1 ใบ ก. ยื่นมือรับเรียงเบอร์และได้จ่ายเงินค่าเรียงเบอร์ โดย ก. มิได้พูดอะไร

(3) เมื่อเจ้ามรดกตาย ก. บุตรของเจ้ามรดกได้ย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านของเจ้ามรดก ได้จัดการเรียกรื่องทวงหนี้จากบรรดาลูกหนี้ของเจ้ามรดก

(4) ถูกทุกข้อ

- ข้อ 23. ข้อความที่ว่า “เจตนาที่จะทำนิติกรรม” หมายถึง
- (1) เจตนาที่มุ่งจะให้มีการเคลื่อนไหวในสิทธิ
 - (2) เจตนาที่มุ่งจะให้มีการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อแสดงให้บุคคลอื่นทราบถึงข้อความที่ผู้แสดงเจตนาประสงค์
 - (3) ความรู้สำนึกของผู้กระทำในการแสดงออกซึ่งข้อความหรือการกระทำของเขา
 - (4) ข้อ (1) และ (2) ถูก
- ข้อ 24. ก. ซื้อสินค้าของ ข. ก. ทองเงินให้ ข. โดยหยิบธนบัตรให้ ข. 1 ฉบับ โดยคิดว่าเป็นธนบัตรฉบับละ 10 บาท แต่ความจริงเป็นธนบัตรฉบับละ 20 บาท ดังนี้ ถือว่า ก. กระทำโดย
- (1) มีเจตนาที่จะกระทำ แต่ไม่มีเจตนาที่จะแสดงออก
 - (2) ไม่มีเจตนาที่จะกระทำ แต่มีเจตนาที่จะแสดงออก
 - (3) มีเจตนาที่จะกระทำและมีเจตนาที่จะแสดงออก
 - (4) มีเจตนาที่จะทำนิติกรรม
- ข้อ 25. การแสดงเจตนาฝ่ายเดียวโดยแท้ มีผลสมบูรณ์เมื่อ
- (1) ได้มีการทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้แสดงเจตนา
 - (2) ผู้แสดงเจตนาได้เผยเจตนาออกมา
 - (3) ผู้แสดงเจตนาได้ส่งการแสดงเจตนาไปแล้ว
 - (4) คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงการแสดงเจตนา
- ข้อ 26. เมื่อได้ส่งเจตนาไปแล้ว ต่อมาผู้แสดงเจตนาถึงแก่ความตาย มีผลตามกฎหมายเพียงใด
- (1) การแสดงเจตนาขึ้นตกเป็นโมฆะ
 - (2) การแสดงเจตนาขึ้นเป็นโมฆียะ
 - (3) การแสดงเจตนาขึ้นย่อมระงับสิ้นไปด้วย
 - (4) การแสดงเจตนาขึ้นไม่เสื่อมเสียไปเพราะเหตุดังกล่าว
- ข้อ 27. การแสดงเจตนาทำนิติกรรมต่อบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ โดยผู้อนุบาลมิได้รู้เห็นด้วยนั้น จะมีผลอย่างไร

- (1) เป็นโมฆะ
- (2) เป็นโมฆียะ
- (3) ไม่สมบูรณ์
- (4) สมบูรณ์ และยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คนไร้ความสามารถนั้นมิได้

ข้อ 28. หลักการตีความการแสดงเจตนา นั้น กฎหมายให้พึงถึงถึง

- (1) เจตนาอันแท้จริงเท่านั้น
- (2) ถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษรเท่านั้น
- (3) ถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษรยิ่งกว่าเจตนาอันแท้จริง
- (4) เจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร

ข้อ 29. ลูกค้านำเงินสดไปฝากไว้กับธนาคาร ก. พนักงานรับฝากเงินรับเงินและใบฝากพร้อมบัญชีฝากเงินของลูกค้าไว้โดยมิได้พูดอะไร แล้วได้ดำเนินการรับฝากเงินนั้นไว้ตามขั้นตอน ดังนี้ การกระทำของ ก. มีผลอย่างไร

- (1) เป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง
- (2) เป็นการแสดงเจตนาโดยปริยาย
- (3) เป็นการแสดงเจตนาโดยการนิ่ง
- (4) ไม่เป็นการแสดงเจตนาแต่อย่างใด

คำตอบ

ข้อ 1. (1)	ข้อ 2. (4)	ข้อ 3. (4)	ข้อ 4. (3)	ข้อ 5. (3)
ข้อ 6. (3)	ข้อ 7. (4)	ข้อ 8. (3)	ข้อ 9. (3)	ข้อ 10. (3)
ข้อ 11. (4)	ข้อ 12. (1)	ข้อ 13. (4)	ข้อ 14. (4)	ข้อ 15. (1)
ข้อ 16. (3)	ข้อ 17. (3)	ข้อ 18. (1)	ข้อ 19. (4)	ข้อ 20. (4)
ข้อ 21. (2)	ข้อ 22. (3)	ข้อ 23. (1)	ข้อ 24. (3)	ข้อ 25. (2)
ข้อ 26. (4)	ข้อ 27. (4)	ข้อ 28. (4)	ข้อ 29. (3)	